

Vida Dezsőné Böröczky Vilma: „Hogyha éjjel nem alszom, eszembe jutnak a régi dolgok.”

Előbb a városban találkozunk, két beszélgető asszony közül ő az utcán áll, a másik az ablakában. Igen, ez az a város, ahol az emberek kíváncsiak egymásra, beszélgetnek. Anyám gyerekkoromban folytatott beszélgetései jutnak eszembe. Apánk nélkül jártunk templomba, ő betöltött állása miatt nem jöhetett velünk, igyekeztünk hazafelé a Somlai útra az Anna templomból, Kiss Gáborné Elli néni nézegetett az ablakán a Batthyány utcában, hárman gyerekek ott tipródtunk anyánk körül, míg ők gyorsan végigkérdezték egymástól, amit épp, s futottunk tovább, abban az iramban, ami még nem zárta ki az eleganciát, de segített, hogy időben elkészüljön a vasárnapi ebéd.

Vidáné Böröczky Vilma munkásotthonra és Anna templomra néző lakásában kávé és sütemény mellett beszélgetünk. Az első szálát egymás között már az utcai beszélgetés során felfedtük, az ő férje és az én apám a Magyar Királyi Tanítóképzőben végeztek. De férjéről, kapcsolatuk alakulásától – és halála miatti – lezáródásáig csak később beszélgetünk. Pedig – a tanítóképzőre fókuszálva – követhetnénk az onnan mindenfelé elvezető szálakat. Oktatási intézményekhez a városban és környékén, ahova a végzett tanítók elkerültek. Megszüntetése után még újabb iskolákhoz, ahova diákjai, tanárai kerültek. Sorára váró történet. Iskolák, abból az időből, amikor a város iskoláinak megalapozott jó híre tartotta magát. Mert a város tanítóképzős időszakában a város többi iskolája is híres volt. Közülük legtöbbet – fennmaradt írásos dokumentumai és híressé vált tanulói miatt – a református kollégiumról tudunk. És már mennyivel kevesebbet a Nátusról, amibe Vida Dezsőné is járt. Híresek voltak a pápai iskolák.

Vidáné Böröczky Vilma 1922-ben született Adásztevelen. Két évet ott élt még a család, akkor beköltöztek Pápara, édesapja a rendőrségen kapott munkát.

– Pápán először a Zöldfa utcában béreltünk lakást, aztán egy másikat az utca végén 1929-ben, aztán amikor a negyedik gyerek megszületett, 1941 körül vettek a szüleim egy házat, főképpen azért azt, mert mellette volt egy nagy telek, amit a tulajdonos bérbe adott, az édesanyám ott bérelt egy kertrészt, és ott kertészkedett. Ebből megtermelte a konyhára valót. Az édesapám, mint rendőr tiszt-helyettesi tanfolyamra járt Pesten, Szentendrén, Szombathelyen, a gyomra úgy tönkrement, hiába műtötték meg, meghalt 1944 május másodikán, 47 éves korában. Édesanyám maradt velünk, a négy gyerekkel, özvegyen, egyedül. Virágot termesztett, azt adta el, ebből nevelt és taníttatott bennünket. Amikortól kerestem, már 1938-tól, az egyedüli jövedelem az én 30-40 pengő keresetem volt. A Nátusban, a református nőnevelő intézetben 1937-ben végeztem, a zsidó lány osztálytársaim mondták, hogy nem képzőbe kell menni, mert ott csak öt év múlva lesz keresetünk, hanem kereskedelmibe. Akkor indult a rendőrség mellett egy zsidó fenntartású kereskedelmi iskola, ahol gépírást, gyorsírást, számvitelt tanultunk, és mikor én ott végeztem, jó tanuló voltam, jutalomként mindjárt elmehettem dolgozni. 1938-ban, 16 évesen a Korein Vilmos fűszer nagykereskedő céghez kerültem. Egy nagy cég volt a Fő téren, előtte benzinkút, az is az ő kezelésükben volt. Elöl volt a fűszerüzlet, ahol kiszolgálták a városi vevőket, középen az iroda, bent egy fogadó helyiség és hátul só raktár, cukorraktár, kávépörkölő. Nagyker áron szolgálták ki azokat a falusi kiskereskedőket, akik kocsival bejöttek vásárolni. Mindenki kapott, amikor jött, egy kis stampedli italt. Vásárlás után ketten voltunk, akik megcsináltuk a számlát, számítógép nem volt. Ketten szoroztuk fejben. Két számjegyű számmal is kellett szorozni. Kész volt a számla, beírtuk, kifizették, én ezt a könyvelést végeztem öt vagy hat évig, ameddig a zsidó emberek keresztény alkalmazottat tarthattak. Azt hiszem, 43-ban már nem lehetett. És akkor én, hogy hova menjek? Az SZTK-ba jelentkeztem, de én ott a 13. kisegítő irodai munkaerő lettem volna, mondtam, hogy én ide nem jövök. Elmentem a közjegyzői irodába, mert egy barátnőm elment Páparól,

és azt mondta, hogy érettségizett, jó megjelenésű hölgyet keres a közjegyző. Bementem, hogy érettségim nincs, mert én kereskedelmibe jártam, de el merem vállalni az állást. Tudniillik ott nagyon jól kellett tudni gépelni, meg nagyon szép kézírással írni, és a helyesírás is jó kellett legyen. Kipróbált engem a helyettes, diktálta, hogy: előttem, dr. Nagy Béla közjegyző előtt, megjelent ez és ez... Amikor megnézte, mondta, hogy rendben van kisasszony! Közjegyzői irodába kerültem, fölvetek az írásom, a diktálás alapján. Aki előző nap jelentkezett, az az „előttemet” két „l”-lel, két „t”-vel írta. Mondta neki a helyettes, hogy ellőtte kisasszony! Másnap mentem dolgozni. Mindaddig dolgoztam a közjegyzői irodában, amíg államosították a közjegyzői munkát, 49-ig. Nagyon jól tudtam gépelni, akkor nem volt más, írógépen írtunk. Ha tíz örökös volt, akkor 10 példányt kellett indigóval átnyomatni. Azt is elmondom, hogy volt egyszer egy görzsönyi bácsi, olyan 80 év körüli. A három fiával jöttek a felesége hagyatéki tárgyalására. Mikor én írtam a közjegyzőnél, vakon tanultunk a kereskedelmiben gépelni, írtam a jegyzőkönyvet, én még lány voltam, közben a három fiatalembert nézegettem. Amikor kész volt a jegyzőkönyv, odadtetem a Buzás bácsinak, hogy tessék aláírni. És a Buzás bácsi azt mondta nekem: Kedvesem, ha maga túrós rétest is így tud sütni, mint gépelni, elveszem feleségül. Mondom, Buzás bácsi ne vegyen el, mert túrós rétest nem tudok így sütni! Ez így megmaradt bennem! Utána találkoztam a fiaival a piacon, mondták, ugye, a papa hogy megviccelte a kisasszonyt!

A közjegyzői iroda államosítása után átkerültem a bíróságra. De ott is valami átszervezés volt, újra a kereskedelembe mentem. Mégpedig 1954-től a nyugdíjazásomig, 1979-ig, 25 éven keresztül a Kossuth utcán, a volt „lovasboltban” dolgoztam. Először nem is irodában, mert csak egy pénztári kalitka volt, de a végén kialakították irodává, mert 32 bolt tartozott ehhez a vállalathoz. Hol szétválasztották, hol összevonták őket. A kereskedelemben külön volt az élelmiszer, a ruházat, ez akkor csak ruházati bolt volt, Veditex volt az utolsó cégneve.

Barátnőmmel 1942-ben.

A várkastély kapuja előtt, 1943. IV. 20.

- A „lovasbolt”, benne egy megnyergelhető, előre-hátra mozgatható játék lóval, mint amilyen a pesti vidám park gyönyörű, díszes körhintáján is volt, nagy kedvence volt a gyerekeknek és öröme a szülőknek, mert nyugodtan tudtak vásárolni. Az a hír járja, hogy a vidám park megszűnte után a körhintát megőrizték, műemlékké nyilvánították, de vajon a lovasbolt lovával mi lett?

- Ezt a lovat a bolt egyik dolgozója készítette. De valóban hasonlított a vidámparkinhoz. És ez a ló először, amikor a vállalatokat megszüntették, Veszprémbe került. Aztán valaki ezt megtudta és onnan visszahozta. És most itt van a kastélyban. Biztosan a raktár-padláson.

A bolt üzletvezetője Marton Sala volt, ő volt a főnököm. 32 bolt adminisztrációját gyűjtöttem össze, a jelentéseket küldtem el, a statisztikai adatszolgáltatást csináltam. 1979-ben azért folytattam még a munkát, azért dolgoztam rá két évet – akkor még 55 éves korban lehetett nyugdíjba menni, Zsuzsi lányom még egyetemista volt, Dezső akkor már nyugdíjban volt –, mert akkor volt egy rendelkezés, hogy aki a bolti adminisztrációt összesíti, az boltonként kap tíz forintot. Én 320 forintot kaptam akkor plusz fizetésként, miközben ugyanazt a munkát csináltam, amit évtizedekig előtte is. És ez a nyugdíjamból számított kétszáz valamennyi forintot. Igaz, hogy 79-ben, 2700 forinttal mentem el nyugdíjba, az nagyon kevés volt, kérdezték is, hogy-hogy csak ennyit kapok, mondtam: szégyellje magát a vállalat, ha 42 év munkaviszony után ennyit fizet, de én ebből is meg tudok élni. Volt egy orosz hölgy, akinek magyar katonatiszt volt a férje, kolléganőnk volt, én be szoktam menni nyugdíjasként is, mindig megkérdezte, hogy te bejössz a boltba? Nem untad meg őket? Mondom, nem. Én szerettem őket. Még most is szeretem. Egyszer megkérdezi ez az Álja, hogy Vilma néni, mennyi a nyugdíja most. Mondom, már sok, már 20 ezer forint! Most meg már azt mondom: a minimálbérnél több a nyugdíjam, adjak hálát a Mindenhatónak. Aki a minimálbérért dolgozik és gyereket nevel, annak sokkal nehezebb. Nekünk sem volt könnyű! A fiam, amikor Keszthelyen járt egyetemre, 500 forintot kapott kollégiumra, ellátásra, és mondja nekem: tudod, édesanyám, a falusi társam, aki hazamegy a búcsúba, elmulat annyit, amit én egy hónapban elviszek. Ugye, akkor a falusiaknak jobb dolguk volt, a szülő állatokat tartott, a fiatalok bejöttek az üzembe, kerestek, tehát a falusi ember, aki dolgozni akart, az eredményt tudott fölmutatni. Elhiszem fiam, mondtam neki, annak ad a keresztanyja, az öreganyja, mindenki, de te tudod, hogy nekünk mennyi a fizetésünk, és nem tudunk többet adni. Mondták, hogy mikor lesz az, hogy megehetek egyedül egy narancsot, és nem kell a testvéremmel elfelezni. Amikor már nagyobbak voltak az unokáim, eljöttek, nem messze volt egy maszek cukrászda, négy unoka volt, a Zsuzsi két lánya, meg az Andris két gyereke, elmegyünk fagyizni, mondom: jól van gyerekek, mindenki kap egy gombóc fagyit. Az akkor 50 fillér volt. Kérdezte a lányunokám: Miért csak egy gombócot? Mondtam nekik, hogy az anyád és az apád is csak egy gombócot kapott. De mondom, ti délután is kaptok egyet. Nekünk be kellett osztani. Húsz évig laktunk bérelt lakásban, és hiába mentem lakáskiutalásért, mentem én a Gulyás Férihez, mentem én a Gyeneséhez, mindig ígérték, de vagy a párttitkár titkárnője kapta meg, vagy az akárki. Szóval én lakást nem kaptam. A Mayer Laci volt a lakáshivatalban, ő már a végén unta, hogy ennyit mentem. Vilma néni úgy próbálnék segíteni magának! Mert akkor, ugyan nem hivatalosan, de olyan volt, hogy aki lakást akart cserélni, annak lelépést kellett fizetni. Igen ám, de ha ötezer volt, akkor tíz kellett, ha tízezer volt, akkor húsz kellett. A végén harmincezerért cseréltünk, de úgy, hogy a kolleganőm, akinek asztalos volt a bátyja, az akarta a lakójának, úgyhogy a végén ketten adtuk össze a harmincezer forintot, tehát tizenötezer kellett. Az Óvádi házat utalta ki a Mayer Laci, hármasként cserével, mi mehettünk a kétszobásba. Mayer Laci azt mondta, hivatalosan így tudta elintézni. Egyikőnk költözött ki az ablakon, a másik jött be az ajtón. És negyven év óta itt lakunk. De közben ugye, ezeket az államosított lakásokat a város vagy az állam eladta. Aki bent lakott, megvehette. Megvettük. Negyven éve lakunk itt, huszonöt éve, hogy a sajátunk. Azóta a gázt bevezettük, átalakítottuk. Mondják nekem, hogy minek ez a nagy lakás? Mert, hogy most már mindenki elment. Én ezzel meg vagyok elégedve. Hogyha éjjel nem alszom, eszembe jutnak a régi dolgok. Gyulán, ahova üdülni mentünk a férjemmel, azt mondták ránk, maguk voltak a legszebben csárdásozó pár. Mert ugye a férjem is, én is, mind a ketten magasak voltunk, a Dezső is szeretett táncolni, én is. Most, ha a Dankó Rádiót meghallgatok és csárdás van, jár a lábam az ágyban. Na, mondom, akkor nagy baj még nem lehet!